

NASTAVNO - NAUČNOM VEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA U BEOGRADU

Referat o završenoj doktorskoj disertaciji

Na sednici Nastavno-naučnog veća Filozofskog fakulteta u Beogradu održanoj 21.09.2023. god., imenovana je Komisija za ocenu doktorske disertacije kandidata Sanje Vasiljević pod nazivom SINDROM IZGARANJA I IRACIONALNA UVERENJA KOD UNIVERZITETSKIH NASTAVNIKA. Komisija je pregledala doktorsku disertaciju i podnosi sledeći referat.

Osnovni podaci o kandidatu i disertaciji

Sanja Vasiljević, rođena 1978 godine, upisala je studije psihologije na Odeljenju za psihologiju Filozofskog fakulteta 1998 godine. Zvanje diplomiranog psihologa stekla je 2004. godine sa diplomskim radom na temu „Korišćenje pisanih tekstova o roditeljstvu i razvoju dece od strane roditelja” kod prof. Aleksandra Baucala. Master studije na istom fakultetu upisala je 2007. a završila 2009. godine odbranom master rada na temu „Sindrom izgaranja, frustraciona tolerancija i empatija kod medicinskih sestara” kod prof. Tatjane Vukosavljević-Gvozden sa ocenom 10.

Kandidatkinja se edukovala iz više psihoterapijskih pravaca. Tokom 2009. i 2010. godine godine edukovala se iz racionalno-emotivne bihevioralne terapije (REBT) u okviru REBT centra u Beogradu, pridruženog trening centra Instituta Albert Elis iz Njujorka, i dobila sertifikate početnog i naprednog nivoa. Od 2012. do 2014. godine, kao trening kandidat C. G. Jung Instituta u Kusnahtu, Cirihi edukovala se iz analitičke psihologije. Pored ovih edukacija upoznala se sa drugim psihoterapijskim pravcima kroz radionice i kurseve (psihodrama i asertivni trening).

Bibliografija Sanje Vasiljević obuhvata devet saopštenja na međunarodnim konferencijama koja su objavljena u apstraktu, dva saopštenja objavljena u celini, i dva naučna rada objavljena u naučnim časopisima. U ovim radovima kandidatkinja se usmeravala na različita pitanja kliničke psihologije, sa fokusom na psihoterapiji, umetnosti i kulturi.

Zainteresovanost za sindrom izgaranja, kojim se kandidatkinja bavila u master radu, kao i poznavanje okvira racionalno-emotivne bihevioralne terapije (REBT), omogućilo joj je da se u doktorskoj disertaciji fokusira na značajno pitanje koje ima višestruke praktične implikacije. Reč je o oblasti izgaranja na poslu univerzitetskih nastavnika koja je zapostavljena u dosadašnjim istraživanjima uprkos tome što mnogi nalazi govore o tome da je reč o profesiji u kojoj su prisutni mnogobrojni faktori rizika izgaranja (kao što su radno opterećenje, mnogobrojnost međuljudskih kontakata, nedostatak podrške itd.) (Watts & Robertson, 2011; Slišković, Maslić & Serišić, 2011). Dok su se prethodna istraživanja unutar REBT-a bavila ulogom opštih iracionalnih uverenja u izgaranju, kandidatkinja je unapredila postojeći skup saznanja tako što je u doktorskoj disertaciji ispitala ulogu situaciono specifičnih tj. radno orijentisanih iracionalnih uverenja koja bivaju aktivirana specifičnim stresorima na poslu.

Rezultati dobijeni na 579 univerzitetskih nastavnika pokazuju da je izraženost izgaranja u ovoj populaciji niska. Kada gledamo podvrste izgaranja, izgaranje kojem su naši predavači najviše skloni je po tipu grozničavo izgaranje što znači da su naši predavači najviše skloni da izgaraju tako da se u izazovima dodatno trude, stavljaju posao na prvo mesto, ulažu dodatnu energiju i vreme kako bi obavili svoj posao, i ukoliko je potrebno, svojim radom nadoknađuju manjkavosti resursa radne sredine. Takođe je ustanovljeno da se veći broj tipova i dimenzija izgaranja najbolje može predvideti preko izloženosti stresu, ali i da su faktori socijalne podrške kao i neka iracionalna uverenja, povezana sa održanjem mentalnog zdravlja. Rezultati ovog rada mogu svakako unaprediti razvoj preventivnih programa i/ili psihoterapijskih intervencija kojima će se sprečiti izgaranje na poslu i uvećati efikasnost i zadovoljstvo univerzitetskih nastavnika.

Predmet i cilj disertacije

Osnovni predmet ovog rada jeste proučavanje povezanosti radno orijentisanih iracionalnih uverenja sa sindromom izgaranja kod univerzitetskih nastavnika. Prema REBT modelu stresori na poslu predstavljaju okidač za uverenja koja, ukoliko su iracionalna, doprinose razvoju izgaranja na poslu. Prethodna istraživanja (Popov & Popov, 2013; Popov et al., 2016) našla su relativno slabu povezanost opštih iracionalnih uverenja i izgaranja i otvorila niz pitanja. S obzirom da negativni događaji, u specifičnim situacijama, aktiviraju situaciono specifična uverenja (David, 2015) u ovom radu se postavlja pitanje kakav je odnos između izgaranja i radno orijentisanih iracionalnih uverenja (tj. uverenja specifičnih za radnu sredinu). Pored istraživanja odnosa između radno orijentisanih iracionalnih uverenja i izgaranja na poslu istražen je odnos između socijalne podrške i izgaranja, kao i odnos između stresora i izgaranja i proverena moderatorska uloga radno orijentisanih iracionalnih uverenja i socijalne podrške u odnosu između stresora u radnoj sredini i izgaranja na poslu.

S obzirom na rečeno, ciljevi istraživanja se odnose na ispitivanje veze radno orijentisanih iracionalnih uverenja, opažene socijalne podrške, stresora na poslu i izgaranja:

- Prvi cilj je ispitivanje povezanosti specifičnih radno orijentisanih iracionalnih uverenja, stresora na poslu i opažene socijalne podrške sa izgaranjem na poslu - kako sa komponentama izgaranja (emocionalna iscrpljenost, depersonalizacija, profesionalna efikasnost) tako i sa tipovima izgaranja (grozničav, nedovoljno podstaknuti, istrošeni).
- Drugi cilj je provera pretpostavke o moderatorskoj ulozi radno orijentisanih iracionalnih uverenja i socijalne podrške u odnosu između stresora na poslu i izgaranja na poslu, bilo da je izgaranje izraženo preko komponenti tog sindroma (emocionalna iscrpljenost, depersonalizacija, profesionalna efikasnost) bilo preko tipova izgaranja (grozničav, nedovoljno podstaknuti, istrošeni).

Osnovne hipoteze

Kandidatkinja formuliše nekoliko hipoteza:

- Osobe sa izraženijim specifičnim radno orijentisanim iracionalnim uverenjima pokazuju izrazitije izgaranje na poslu, bilo da je sindrom izgaranja izražen tipovima bilo dimenzijama izgaranja.
- Opažena socijalna podrška negativno je povezana sa izraženošću izgaranja, bilo da je sindrom izgaranja izražen tipovima bilo dimenzijama izgaranja.
- Izraženost stresora na poslu pozitivno je povezana sa izraženošću svih dimenzija i tipova izgaranja na poslu.
- Radno orijentisana iracionalna uverenja imaju ulogu moderatora odnosa stresora na poslu i izgaranja na poslu, bilo da je sindrom izgaranja izražen tipovima bilo dimenzijama izgaranja: kod univerzitetskih nastavnika kod kojih su iracionalna uverenja prisutnija u većoj meri veza između stepena izloženosti stresorima i izraženošću izgaranja jača je nego kod univerzitetskih nastavnika kod kojih su iracionalna radna uverenja prisutna u manjoj meri.
- Socijalna podrška moderira odnos između stresora na poslu i izgaranja na poslu, bilo da je izgaranje izraženo tipovima bilo dimenzijama izgaranja: kod univerzitetskih nastavnika koji opažaju da imaju veću socijalnu podršku veza između izgaranja i izloženosti stresorima je slabija nego kod onih nastavnika koji opažaju da imaju manju socijalnu podršku.

Kratak opis sadržaja disertacije

Doktorska disertacija sadrži četiri dela: teorijski deo, metodološki deo, rezultate istraživanja i diskusiju sa zaključkom, a na kraju rada je dat spisak korišćene literature i prilozi. Teorijski deo rada se fokusira na teorijske postavke i istraživanja o izgaranju u profesiji nastavnika i odnosu iracionalnih uverenja i izgaranja. Takođe su navedeni predmet, ciljevi i hipoteze istraživanja. Metodološki deo rada

obuhvata opise uzorka, varijabli, instrumenata, procedure istraživanja i načina obrade. U rezultatima su predstavljeni dobijeni nalazi. Završni deo rada čini diskusija u kojoj se rezultati interpretiraju i povezuju sa dosadašnjim saznanjima, utvrđuju praktične implikacije i formuliše zaključak. Sledi spisak poglavlja:

- Teorijski deo
- Predmet, ciljevi i hipoteze
- Metod (uzorak, varijable, instrumenti, procedure, način obrade)
- Rezultati istraživanja
- Diskusija
- Zaključak
- Literatura
- Prilozi

Zaključak

Doktorska disertacija Sanje Vasiljević predstavlja samostalno i originalno naučno delo kojim su u potpunosti ostvareni ciljevi i zadaci navedeni u prijavi doktorske disertacije. Istraživanje je značajno jer daje informacije o retko istraživanom segmentu populacije i ispituje dosad neistraživane pojave i odnose, a rezultati su značajni za preventivnu i terapijsku praksu.

Na osnovu analize doktorske disertacije, Komisija zaključuje da kandidatkinja pokazuje visok nivo stručnosti i poznavanja dominantnih teorijskih postavki u oblasti sindroma izgaranja, izvanrednu sposobnost da na originalan način dizajnira i istraži složene probleme i da kompetentno analizira i interpretira nalaze istraživanja povezujući ih i kontrastirajući sa onim što je poznato u dosadašnjoj istraživačkoj literaturi.

Imajući u vidu prethodno izneto mišljenje, predlažemo Nastavno-naučnom veću Filozofskog fakulteta u Beogradu da Sanji Vasiljević odobri javnu odbranu doktorske disertacije pod nazivom: SINDROM IZGARANJA I IRACIONALNA UVERENJA KOD UNIVERZITETSKIH NASTAVNIKA.

Beograd, 09.10.2023.god.

Komisija

Prof. dr Tatjana Vukosavljević Gvozden

Prof. dr Borjanka Batinić

Doc. dr Lazar Tenjović

Prof. dr Tamara Klikovac